

Trong bối cảnh các nước trên thế giới phải đương đầu với đại dịch viêm đường hô hấp cấp COVID-19, chính phủ các nước Đông Nam Á không những phải vượt lên đại phó đại dịch mà còn phải đại phó với những mối đe dọa vẩn tẩn tại đại dương trên mặt biển.

Những mối đe dọa mà đại dịch COVID-19 gây ra với thủy thủ, ngư dân và tàu thuyền đã buộc khuyến đại khi các quốc gia Đông Nam Á và phải đại phó với các mối đe dọa phi truyền thống như di dân bất hợp pháp đại vùng biển của các nước này, và phải duy trì chế quy định với các vùng biển của mình. Ví dụ, gần đây Hải quân Hoàng gia Malaysia, Không quân Hoàng gia Malaysia cùng Cảnh quan Thổ Nhĩ Kỳ Hàng hải Malaysia đã phải ngăn chặn một tàu chở hơn 250 người tị nạn Rohingya khi họ tìm cách neo đậu tại huyện đảo Langkawi của Malaysia.

Trên mặt biển khác, những cuộc đại đấu nghiêm trọng đã gia tăng ở Biển Đông đang tranh chấp giữa Trung Quốc và một số quốc gia khác gồm Malaysia, Philippines, Việt Nam và Brunei. Các lực lượng của Trung Quốc gồm tàu khảo sát, tàu hải cảnh và lực lượng dân quân biển đã được phát hiện ở vùng biển được tuyên bố chế quy định của Việt Nam. Ngày 17/4, tàu khảo sát của Nhật Hải Dương 8 của

Trung Quốc và nhóm tàu hải tặc đã xâm nhập trái phép vào vùng biển của Malaysia, bao gồm vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) và thềm lục địa. Tàu khảo sát cùng đội tàu hải tặc này có thể quấy nhiễu hoạt động khai thác dầu khí của tàu West Capella, tàu do công ty dầu khí quốc gia Malaysia PETRONAS thuê của Anh. Mặc dù Malaysia có thể đã thông tin trước được một số phần của phía Trung Quốc đối với các hoạt động khai thác dầu khí ở khu vực này, song quân đội Malaysia cũng như lực lượng tàu chấp pháp tuần tra của nước này đã không xem xét hoạt động điểu khiển của tàu hải tặc và tàu khảo sát nói trên của Trung Quốc. Trước đó, đầu tháng 4/2020, một số cá nhân khác cũng xảy ra ở Biển Đông khi một tàu hải tặc Trung Quốc đánh chìm tàu cá Việt Nam ở khu vực gần quần đảo Hoàng Sa.

Những diễn biến mới này đã nổi lên ở Biển Đông từ đầu năm 2020, trùng với thời điểm đội dịch COVID-19 bắt đầu bùng phát. Mặc dù không rõ có phải Trung Quốc có đang lợi dụng tình hình dịch bệnh để tăng cường hành động ở vùng biển tranh chấp này hay không, song một điều rõ ràng là không có một tình cảnh khó khăn và thách thức nào có thể khiến giới chức Bắc Kinh sao nhãng những hành động hung hăng ở Biển Đông. Ai có thể ngờ được rằng một đợt nước là tâm dịch lợi nhuận có thể đẩy mạnh các hoạt động triển khai tàu thuyền đến đáp nhóm duy trì những lợi ích biển cũng như những tuyên bố chủ quyền ở vùng biển xa xôi này? Suy cho cùng, Trung Quốc đã tiến một bước xa ở Biển Đông, để cho nước này không phải đội một vài những mồi đe dọa hiện hữu như làn sóng di cư bắt đầu pháp, khủng bố, cướp biển và ô nhiễm môi trường biển, như những gì mà các nước Đông Nam Á khác cũng có tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông phải đội một. Vì thế Trung Quốc điểu khiển lực lượng tàu chấp pháp xâm nhập EEZ của nước khác vào những thời điểm cam go này cho thấy quan điểm không những bệ và cách hành xử “bắt nạt” của Bắc Kinh đối với các nước khác bắt đầu quá trình đàm phán với Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC) vẫn đang diễn ra.

Chuyến thăm của tàu sân bay Mỹ USS Theodore Roosevelt tới Việt Nam làm dấy lên nghi ngờ ở Washington và Hà Nội đang tăng cường quan hệ quân sự trong bối cảnh Việt Nam năm gần đây cũng có những chuyến luân phiên Hiệp hội Các Quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) trong năm 2020. Các yếu tố khác kích động hành động của Bắc Kinh có thể bắt nguồn từ việc suy giảm mối quan hệ đồng minh Mỹ-Philippines sau khi Manila tuyên bố chấm dứt Thỏa thuận Các Lực lượng Thăm viếng kéo dài hơn 2 thập kỷ với Mỹ. Tình thái này của Manila có thể đã khiến Bắc Kinh báo trở ngại trong việc thúc đẩy những tham vọng biển của mình ở khu vực.

Ngoài những hành động của tàu thuyền Trung Quốc tại vùng biển tranh chấp nói trên, một diễn biến khác liên quan đến một trận này là việc Bắc Kinh tiến hành một chiến dịch mang tên “Biển Xanh 2020”. Nội dung của chiến dịch này không

nhieu, song theo b o ch  Trung Quốc, chin  ch nay, v n do l c l ng h i c nh Trung Quốc kh i x ng, ch  y u nh m b o v  m i tr ng bi n v  s  k o dài t ng 1/4-30/11/2020. Tuy nhiên, c c hoạt  ng c a l c l ng chấp ph p trong khuôn khổ chin  ch nay s  nh m vào “nh ng h nh  ng vi phạm” luật Trung Quốc trong nh ng l nh v c nh  khai th c  u kh , x y  ng g n b  c ng nh  c c hoạt  ng khai th c c t v  kho ng s n bi n.

Nh n t  g c   c ng th ng   Bi n  ng, ng i ta c  th   o n  nh r ng “Bi n Xanh 2020” c ng s  nh m vào c c n c  ng Nam   khác c ng c  tuyen b  ch  quyền   v ng bi n nay, v  chin  ch nay  c l i  ng nh  m t c i c    c c l c l ng chấp ph p c a Trung Quốc ti n hành c c hoạt  ng phi pháp   nh ng v ng bi n do c c n c  ng Nam   khác tuyen b  ch  quyền, bao gồm Malaysia.

Trong b i c nh phi  i ph  v i  i  ch COVID-19, ph n l n c c n c  t  u ti n vào việc  m b o cung ứng c c  ch v  thi t y u nh  an ninh y t , ng n ch n nguy cơ suy thoái kinh t  quy mô l n, duy trì chuỗi cung ứng to n c u, theo  i c c hoạt  ng di c  xuy n bi n b t h p ph p v  c c m i  e  a khác. Vào th i điểm cam go nay, th t  ng bu n l  nh ng nguồn t i nguy n s n c  v  h n h p l i b  chuy n sang cho nh ng n  lực ng n ch n hoạt  ng x m nh p bi n c ng nh  ng n ch n nh ng m u    i h i ch  quyền   nh ng v ng bi n c  tuyen b  ch  quyền ch ng l n.

 i u  ng ng i l  m t quốc gia n o  o s  l i  ng s  ph n t m v   ch b nh v  nh ng kh  kh n c a c c n c l ng gi ng   c ng c  v  th    Bi n  ng. Ch c ch n, nh ng s c  p ki u nh  v y c n phi  c  p tr  b ng nh ng h nh  ng t p th  v  ki n quyết thông qua c c c  ch  hiện h nh c a c c n c liên quan. C  l , ASEAN c n  n  t m t s  ph n kh ng khác nh m l n  n nh ng h nh  ng    p v  quy y nhieu nh  v y, nh t l  khi hai b n    a ra nh ng cam kết ti n t i ho n thi n COC.

Malaysia t  ra c ng r n trong nh ng v n   liên quan Bi n  ng v  trong việc thiết lập  ng h ng c ng nh  nh ng  u ti n ch nh s ch  i ngo i c a m nh,  c bi t l  nh ng v n   liên quan  n ch  quyền,  c l p v  to n v n l nh th . Qu n  i v  c c cơ quan chấp ph p của Malaysia h t s c c nh gi c trong c ng t c b o v  nh ng l i  ch của  t n c th ng qua c c hoạt  ng tu n tra v  gi m s t th ng xuy n do H i qu n, Kh ng Qu n v  C  quan Thực thi h ng H i của Malaysia ti n h nh. Trong khi  o, ASEAN v  Trung Quốc c n duy trì cam kết của m nh với tinh thần h p t c v  trình nh ng h nh  ng c  th  gây ra th m nhieu rủi ro, nh t l  vào

thời điểm các nước cần hợp tác với nhau để vượt qua cuộc khủng hoảng toàn cầu do đại dịch COVID-19 gây ra.

Sumathy Permal là nghiên cứu viên và là giám đốc Trung tâm Eo biển Malacca, Viện Nghiên cứu biển Malaysia. Bài viết được đăng trên [The Diplomat](#)

Minh Anh (gt)